

## A SAPIENTIA ERDÉLYI MAGYAR TUDOMÁNYEGYETEM ETIKAI ÉS ERKÖLCSI KÓDEXE (A Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Chartájának melléklete)

### 1. A szabályzat célja és hatálya

A Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem (a továbbiakban: Egyetem) Etikai és erkölcsi kódexe (a továbbiakban: Etikai kódex) leszögezi az intézményben zajló (oktatási-nevelési, kutatási, tanulási, oktatásszervezési, illetve adminisztratív és közösségi) folyamatokra vonatkozó **etikai alapelveket**. Ez az **egységes értékrend** segít eligazodni az egyetem belső életében, támasz a döntéshozásában, továbbá irányadó az intézmény külső kapcsolatainak alakításában is.

Az Etikai kódex, az etikai alapelvekhez kapcsolódóan, megjelöli a legfontosabb **erkölcsi normákat** (szabályokat), adott helyzetekben az ezeknek megfelelő magatartást, még ha ezt törvény, szabályzat vagy eljárási rend és egyéb jogszabály nem is írja elő.

Az Etikai kódex az Etikai keretkódex (EKk)<sup>1</sup> általános szabályai mellett érvényes, és az abban meghatározott fogalomrendszert és szóhasználatot követi. Az átláthatóság érdekében az Etikai keretkódexből egyes szövegrészeket bekerültek a jelen szabályzatba.

Az Etikai keretkódex rendelkezései és egyéb, a felsőoktatásra és kutatásra vonatkozó jogszabályokban rögzített előírások kötelező érvényűek, és amennyiben azok felülírják a jelen szabályzatban rögzítetteket, valamint olyan esetekben, melyekről a jelen szabályzat nem rendelkezik, elsőbbséget élveznek.<sup>2</sup>

Az Etikai kódex **személyi hatálya** kiterjed az egyetem polgárainak<sup>3</sup> (az akadémiai közösség tagjainak) ilyen minőségükből fakadó -vagy ezzel összefüggő- cselekedeteikre és magatartásukra. Az Etikai kódex területi hatálya az egyetem minden helyszínére, az egyetem **területére** korlátozódik, továbbá hatályos a virtuális térben vagy az intézményen kívül is, ahol az egyetem

---

<sup>1</sup> A 305/2024-es sz. Kormányhatározattal elfogadott Etikai Keretkódex

<sup>2</sup> Dőlt betűvel szedtük az Egyetem által megelőzés és támogatás érdekében meghozott intézkedéseket.

Apróbetűs részekben az Etikai kódexben előírtakhoz kapcsolódó további részletek szerepelnek.

<sup>3</sup> Az Egyetem főállású, társult és emeritus oktatók, tudományos kutatók, hallgatók, segédtanzenyemélyzet, műszaki és adminisztratív személyzet egyetemi (akadémiai) közössége.

polgárai az Egyetem képviselőjében vagy nevében, illetve azzal azonosíthatóan tevékenykednek és járnak el.

Az akadémiai közösség tagjainak lelkiismereti **támogató megerősítése** mellett az Etikai kódex **követendő példát** mutat, bátorítja az erkölcsösnek tartott viselkedést és hozzáállást, eszköz az elvtelennek számító **rendellenességek felismerésében és kiküszöbölésében**.

Az Etikai kódex hatálya nem terjed ki a jogszabályban, egyetemi szabályzatban és egyéb – egyetemen kívüli – szakmai etikai szabályzatban megfogalmazott eljárásokra, kötelezettségekre. Következésképpen, az egyetemi etikai eljárásoknak nem tárgya az előbbieken felsorolt normák megsértése.

Nem tartoznak az Etikai kódex hatálya alá az egyetemi polgárok olyan személyes problémái és cselekedetei, kapcsolatai, véleménynyilvánításuk, amelyek nem befolyásolják az egyetemen folyó oktatást, a közösségi, kutatási, adminisztratív és gazdálkodási tevékenységet, valamint az Egyetem megítélését, és nincsenek összefüggésben azokkal, hanem kizárólag magán természetűek.

Bár az egyetem tevékenységét szabályozó törvények, szabályzatok és eljárások megkerülése az egyetemi etika szabályainak megszegését is jelentheti, jelen Etikai kódex gyakorlati alkalmazása elsősorban azokat a helyzeteket vagy azoknak egyes olyan vetületét érinti, amelyeket jogorvoslati eljárással nem lehet, vagy az érintettek nem kívánnak rendezni.

Nem tekint el azonban az igazságszolgáltatás hatáskörébe tartozó, de etikai vonatkozással is bíró ügyektől sem, viszont elzárkózik az igazságszolgáltatás keretében meghozott határozatok felülvizsgálatától, melyek esetében csak magánvélemény megfogalmazására van lehetőség.

Az egyetem Etikai kódexe a Szenátus jóváhagyását követő öt nap után lép hatályba, a közösségbe frissen bekerült személyekre nézve pedig a beiratkozás vagy a munkaviszony kezdetének pillanatától érvényes.

## **2. Az egyetemi közösség értékrendje (etikai alapelvei) és kapcsolódó erkölcsi normái**

A globalizáció korában a világról és az életről megfogalmazott, akár egymásnak is ellentmondó elvek, eszmék és elképzelések kihatnak az (a hagyományok és jogi szabályozások mellett működő) egyetem közösségi és intézményi minőségére is.

Az Egyetem az erdélyi magyar nyelvű oktatás hagyományait és értékeit védelmezi és viszi tovább. Feladata és küldetése ellátása során fontos, hogy ne sértse mindazok érzékenységét, világnézetét és életfelfogását, akikkel az egyetemi közösség tagjai kapcsolatba kerülnek. Szabadságunk megélésének egyik meghatározó alppillére az, hogy ne okozunk kárt másoknak.

Az Etikai kódex értékelméleti alapjában meghatározónak az antikvitásban és az európai zsidó-keresztény hagyományban gyökerező modern humanista értékrendet tekinti. Kiemelt fontossággal bír az egyén személyes jogainak, az egyetem és a magyarság kulturális közösségének, valamint az emberi méltóságnak és a tudomány eredményeinek elsődleges tisztelete.

A fentiek mellett, az intézmény életének alapértékei:

- az akadémiai szabadság,
- az emberi méltóság tisztelete. Igazságosság és méltányosság,

- a hátrányos megkülönböztetés (diszkriminálás) tilalma és az esélyegyenlőség, pártatlanság és tárgyilagosság
- átláthatóság, közfelelősség (nyilvános elszámoltathatóság)
- erkölcsi és szakmai feddhetetlenség,
- az oktatásra vagy tudományos tevékenységre gyakorolt bármilyen erkölcsi, tudományos, vallási, politikai, gazdasági vagy egyéb befolyástól való függetlenség és a védelemhez való jog,
- személyes szabadság,
- erkölcsi, társadalmi és szakmai felelősség,
- az akadémiai közösség minden tagja kulturális identitásának és a kultúrák közötti párbeszéd biztosítása,
- pártatlanság és tárgyilagosság,
- a hallgató legfőbb érdekének védelme,
- becsület és tisztesség, jóindulat és odafigyelés, tisztelet és tolerancia,
- lojalitás.

Az alapértékek védelmében az Egyetem elítéli az önbíráskodást, az érzelmi indíttatású megtorlást, a megszegényítést, a becstelen és méltatlan viselkedést, hiedelmek és előítéletek terjesztését, az akadémiai közösség személyes adataival való jogosulatlan visszaélést, a hatalommal való visszaélést, a zaklatást és zsarolást, a csalást és megtévesztő viselkedést.

Az Egyetem, közösségének alapértékei mellett hivatalból és nyilvánosan is kiáll.

Az Egyetem számára, a felmerülő konfliktusok vagy feszültségek rendezésében, így az etikai ügyek tekintetében is, kiemelt értékkel a megelőzés, a békés vitarendezés és a kapcsolatokat helyreállító megoldás bír, továbbá fontosnak tartja a lezárt ügyek utóéletének nyomonkövetését is.

## 2. a) Akadémiai szabadság

Az egyetem polgárainak jogában áll szabadon véleményt nyilvánítani társadalmi, tudományos, művészeti stb. kérdésekben, az egyetemen és azokon kívül is, anélkül, hogy véleményük miatt hátrányos megkülönböztetésben lenne részük.

Mindazonáltal, az egyetem sajátos társadalmi szerepe, felelőssége és a ráirányult figyelem arra kötelez, hogy az egyetem polgárai nem feledkezhetnek meg arról, hogy a nyilvánosság a kijelentéseik alapján ítélni meg a szakmájukat és intézményüket.

Az oktatás, kutatás és tanulás szabadságának korlátai a történelem során jelentősen változtak.

A modernkori akadémiai szabadsághoz kapcsolódó normarendszer:

- közkinccs jellege (a tudományos felfedezés közkinccs),
- egyetemesség (az igazságra törekvést egyetememes és személytelen kritériumok alapján értékelik),
- érdek nélküliség,
- szervezett szkepticizmus (minden gondolatot szigorú és alapos tudományos vagy etikai ellenőrzésnek kell alávetni).

Mindezeknek bizonyos korlátot szabnak azok az újkori jelenségek, miszerint az átalakult közpolitikai szemlélet szerint az állam egyre inkább elvárja az egyetemektől a közfelelősséget, átalakult a közfinanszírozás, valamint a tudomány és tudományszervezés. Ennek következtében az állam egyre nagyobb szabályozó szerephez jut, ami keretezi a felsőoktatási intézmények autonómiáját és az akadémiai szabadságot. Az átalakuló tudományszervezés, a

projektfinanszírozás az univerzális tudományos értékek mellett újabb érdekeket érvényesít, a piaci megrendelés miatt az alapkutatás háttérbe szorul az alkalmazott munka javára. Így a megrendelői szemlélet sértheti a tudomány közkinccs jellegét vagy az érdeknélküliséget.

Az akadémiai szabadsággal összeegyeztethető a független és kritikus vélemények tolerálása, a másképp gondolkodók tisztelete. Az intellektuális szabadság és a független gondolkodás megfér egymás mellett.

Az akadémiai szabadsággal összeegyeztethetetlen, és ennél fogva az oktatási folyamatban tilos a manipulálás, a dogmatikus, szélsőséges vagy gyűlöltre uszító nevelés. Az egyetemi oktatásnak tartalmaznia kell az az oktatott tárgyhoz kapcsolódó szakterületek tudományos elméleteinek fejlődésére és különböző nézőpontjaira vonatkozó információkat, a forrás megjelölésével, lehetőséget adva ezek tanulmányozására, még abban az esetben is, ha az nem egyezik meg az oktató véleményével vagy nem közvetlenül kapcsolódik az adott előadásnak.

## 2. b) Az emberi méltóság tisztelete. Igazságosság és méltányosság.

Az emberi méltóság az emberi jogok érinthetetlen lényege. Ebből fakad a kínzás, megalázó bánásmód vagy büntetés tilalma, a rabszolgaság tilalma, az emberek tájékoztatása és önkéntes hozzájárulása nélküli kísérlet végzésének tilalma, az emberi fajnemesítést célzó gyakorlat tilalma, az emberi test és testrészek hasznont célzó felhasználásának tilalma, és az emberi egyedmásolás, azaz klónozás tilalma is. Az emberi méltóság tisztelete védelmet nyújt az önazonosságnak a megaláztatás ellen, továbbá biztosítja az egyének önrendelkezését (cselekvési autonómiáját), valamint a magánszféra védelmét is.

Az ember méltányosságra vonatkozó igénye egyetemes emberi igény, és az egyetemi közösségben ennek kifejeződése az együvé tartozás, a gondolatok és vélemény megosztásának, a saját érdekek képviselőjére vonatkozó igényt jelenti, valamint annak igényét, hogy ezek meghallgatásra találjanak.

Az egyetem minden polgárát, méltósága tiszteletének jegyében, megilleti az igazságos, tisztességes, méltányos és megkülönböztetés nélküli bánásmód, mind a fölöttesei és a vezető testületek-, mind pedig a közösség többi tagja részéről.

A méltányos eljárás mód alapelemei a bevonódás, tájékoztatás és az egyértelmű elvárások megfogalmazása.

Bevonódás (beeszlási lehetőség): azt jelenti, hogy mindenki, akit a döntés érint, közvetve vagy közvetlenül, lehetőséget kap arra, hogy hozzájáruljon a döntéshez, és megvitassa a különböző lehetséges cselekvési irányokat.

Tájékoztatás/információ biztosítása: azt jelenti, hogy miután a vezető meghozott egy döntést, a döntést, valamint a döntés mögött álló folyamatot és indoklást minden érdekelt fél számára világossá teszi.

Egyértelmű elvárások: az elvárások egyértelműsége azt jelenti, hogy minden érintett megérti a döntés következményeit, a konkrét elvárásokat és az elvárások teljesítésének elmulasztása esetén felmerülő következményeket.

Korrigálhatóság: a döntés korrigálható, van lehetőség a pontatlan vagy helytelen döntések helyreigazítására, megfelelő jogi eszközök alkalmazásával – felülvizsgálat, fellebbezés, egyéb fellebbezési eljárások.

## 2. c) A hátrányos megkülönböztetés (diszkrimináció) tilalma és az esélyegyenlőség. Pártatlanság és tárgyilagosság

Az esélyegyenlőség és a megkülönböztetés tilalmára vonatkozó alapelv célja, hogy valamennyi személy számára egyenlő és tisztességes kilátást biztosítson a rendelkezésre álló lehetőségekhez való hozzáférés tekintetében.

Ez az elv alapvetően azt jelenti, hogy a hasonló helyzetben lévő személyek hasonló bánásmódban kell, hogy részesüljenek, és pusztán valamely meghatározott jellemzőjük – például nemük, faji vagy etnikai származásuk, vallásuk vagy meggyőződésük, fogyatékoságuk, életkoruk vagy szexuális irányultságuk – okán ne részesüljenek kevésbé kedvező bánásmódban.

Az oktatás és kutatás minden vonatkozásában, az értékelés és jutalmazás tekintetében, valamint a rendszerbe való bekerülés és abból való kiléptetés során a versenyképesség és esélyegyenlőség elvei szerint kell eljárni, különös tekintettel a személyes, szakami és tudományos érdekekre.

Az egyetem elismeri és értékeli mindazon egyéni és kollektív eredményeket, amelyek az intézmény Chartájában foglalt célokat szolgálják. Az elért eredményeket tárgyilagosan, részrehajlás nélkül kell értékelni és méltatni.

Az egyén vagy csoport értékelése során valamint minden döntéshozatali helyzetben kerülni kell az összeférhetetlenséget és érdekellentétet.

Diszkriminációnak minősül minden, a törvényekben meghatározott kritérium szerinti hátrányos vagy pozitív megkülönböztetés, kizárás vagy korlátozás.

A törvénybe foglalt diszkriminációs kritériumok a következők: faj, nemzetiség, etnikum, nyelv, vallás, társadalmi csoport, meggyőződés, nem, nemi beállítottság, kor, fogyatékos, nem ragályos betegség, HIV-fertőzöttség, hátrányos csoporthoz való tartozás, valamint minden más kritérium, aminek az a célja vagy hatása, hogy politikai, gazdasági, társadalmi vagy a közélet bármely más területén korlátozza, elismerésében gátolja vagy megakadályozza az emberi jogok és törvény által elismert alapvető szabadságjogok egyenlőségi alapon történő érvényesítését.

Az akadémiai közösség tagjai sem az egyetemi térben, sem azon kívül ne támogassák, és ne gyakoroljanak a fent felsorolt kritériumok alapján kiválasztott kisebbségi csoportok megkülönböztetésére irányuló viselkedést, megnyilvánulást vagy cselekedetet. Tartózkodjanak a molesztálásként vagy zaklatásként értelmezhető viselkedéstől.

## 2. d) Átláthatóság, közfelelősség (nyilvános elszámoltathatóság)

Az egyetem hozzáférést biztosít minden olyan információhoz, amely fontos lehet saját alkalmazottai, diákjai, illetve a vele együttműködő intézmények és a nagyközönség számára. Ezeket az információkat mindig az egyetem érdekében kell közzétenni. A hamis, megcsonkított vagy a kontextusukból kiragadott információk terjesztése sérti az egyetem érdekeit. Az ilyen megnyilvánulások nem egyeztetetők össze az akadémiai személyzet szakmai magatartásával, és elfogadhatatlanok a közösség számára.

Az egyetemet jogszerűen, az érvényben lévő jogszabályoknak és a belső szabályzatoknak megfelelően kell működtetni, különös tekintettel a minőség és gazdálkodás számonkérhetőségére.

A közfelelősség értelmében az Egyetem:

- köteles megfelelni a hatályos jogszabályoknak, saját alapszabályának, valamint a felsőoktatás területére vonatkozó nemzeti és európai politikáknak;
- köteles alkalmazni és betartani a felsőoktatás minőségbiztosítására és minőségértékelésére vonatkozó hatályos rendelkezéseket;
- köteles betartani a jelen Etikai kódexben foglalt egyetemi etikai és erkölcsi irányelveket;
- biztosítja a gazdálkodási hatékonyságot és eredményességet az erőforrások felhasználása során;
- biztosítja, a hatályos jogszabályokkal összhangban, valamennyi döntésének és tevékenységének átláthatóságát;
- tiszteletben tartja az oktatói, tanársegédi és kutatói személyzet tudományos szabadságát, valamint a hallgatók jogait és szabadságát.

## 2. e) Erkölcsi és szakmai feddhetetlenség

Az intézmény jövőjét tagjainak szakmaisága, minőségi munkája, újtó jellegű, pozitív gondolkodásmódja szavatolja. Ezért az egyetem támogatja és bátorítja a közösség tagjainak az eredetiségre, az újításra és a minőségi munkavégzésre irányuló törekvéseit, és minden eszközzel gátolja a felületességet, szakmaiatlanságot, távolmaradást, egymás akadályozását és korlátozását, a megkülönböztetést vagy csalást.

A szakmai fejlődés és igényesség az általános műveltség és a tájékozottság kiemelt fontosságú elvárások. A szakmai feladatok ellátása során kialakuló emberi viszonyok megfelelő kezelése a fenti elvárások szellemében kívánatos az akadémiai közösség oktató és nem oktató tagjaitól egyaránt.

Az akadémiai közösség tagjait felelősség terheli a szakmai tevékenységük során közvetlenül vagy közvetve okozott erkölcsi (vagy anyagi) károkért.

## 2. f) Az oktatásra vagy tudományos tevékenységre gyakorolt bármilyen befolyástól való függetlenség és a védelemhez való jog

Az egyetem elvárja tagjaitól az akadémiai minőséggel és szabadsággal összeegyeztethetetlen, nemkívánatos befolyásoktól való mentességet, és intézményes keretek között támogatja őket abban.

Az Egyetem, akadémiai közösségének tagjai számára, tudományos meggyőződésüknek erkölcsi, politikai, vallási és gazdasági beavatkozásoktól mentes kinyilvánítására és szakmájuk gyakorlására biztosít teret. Ezért, a tudományos beszédet és írást különleges védelem illeti meg. Az Egyetem kiáll tagjai mellett, elítéli és elutasítja az üldöztetést, zaklatást, a cenzúrát és a manipulációt, tagjainak akadémiai szabadságát nem akadályozza, és lehetőség szerint megvédi.

A közösség tagjainak, kötelességük gyakorlásához az egyetem minden támaszt biztosít, és kiáll mellettük az ebből eredő esetleges külső vagy belső támadásokkal vagy hátrányos megkülönböztetésekkel szemben.

## 2. h) Személyes szabadság

A személyes szabadságjogok jegyében az egyetemi oktatónak jogában áll kidolgoznia és követnie saját tudományos kutatási, illetve oktatási tervét, megfigyelve az egyes szakokra megállapított szakmai elvárásoknak.

Az egyetemi oktató és az adminisztrációban dolgozó személy egyaránt, szabadon hoz döntést saját szakmai életútja alakulásának kérdéseiben.

Az egyetemi közösség minden tagja szabadon és nyíltan érvelhet, és fejezheti ki szakmai véleményét a tanszéken, az előadásokon és szemináriumokon, a tudományos rendezvényeken. Tudományos kérdésekben megfogalmazott személyes véleményét és állásfoglalását (kiemelve személyes jellegét) elkülönítetten kell megjelenítenie. Mindenkor pontosnak kell lennie, megfelelő önmérsékletet kell tanúsítania, tiszteletben kell tartania mások véleményét.

A személyzet a munkaköri leírásában tartalmazott feladatai mellett munkaidőn kívül is kaphat az egyetem érdekében elvégzendő rendhagyó feladatokat, melyeket erkölcsi kötelessége elvégezni.

A hallgatók a képzésüköz tartozó tantervben megállapított feltételrendszernek megfelelően, rugalmasan és külső befolyásolástól mentesen alakíthatják ki saját tanulmányi útvonalukat, illetve választhatják ki szakirányukat.

## 2. i) Erkölcsi, társadalmi és szakmai felelősség

Az akadémiai közösség tagjainak felelősségteljesen kell önmagukhoz, munkatársaikhoz, diákjaihoz és a közösséghez viszonyulniuk. A felelősségvállalás kereteit az egyetem oktatási-nevelési és kutatói küldetése, továbbá a társadalom által ráruházott feladatok szabják meg.

Az egyetem vezetőinek felelőssége a forrásokkal való megfelelő gazdálkodásra, a közösség megszervezésére, a visszaélések elhárítására is kiterjed.

Az egyetemi közösség tagjait az intézmény támogatja abban, hogy a közösség és a régió sajátos problémáit feltárják, és megoldásukban részt vegyenek.

Felelőségük tudatában a közösség tagjainak kerülniük kell azokat a helyzeteket, amelyek veszélyeztethetik az akadémiai közösség kedvező megítélését.

Az egyetem polgárainak az intézményen belül és a tágabb, társadalmi környezetben is kritikusan kell viszonyulniuk minden, az egyetemi élethez méltatlan tethez, elutasítva bármilyen erkölcsi és jogi norma elleni vétséget. Az álláspontjuk megfogalmazásában törekedjenek semleges, nem személyeskedő és ítélező hangnemre.

Az egyetem polgárainak megfontoltan és példásan kell viselkedniük. A mindennapokban kerülniük kell azokat a helyzeteket, amelyek során saját vagy a mások hibája folytán tulajdon becsületük és méltóságuk vagy az egyetem hírneve sérelmet szenvedhet.

Az egyetem vezetőinek vagy egyéb megbízottainak, feladatukat legjobb tudásuk szerint és kifogásolhatatlan szakmaisággal kell ellátniuk.

Az egyetem alkalmazott személyzete és hallgatója minden olyan adatot és információt, amely az egyetem belső tevékenységét érinti, kezelje szakmai titokként. Az adminisztratív személyzet és a vezetőség köteles az alkalmazottak, hallgatók és az intézménnyel együttműködő személyek adatait bizalmasan kezelni, mivel ezek munkahelyi titoknak minősülnek.

Az egyetemi közösség tagjainak megjelenése illendő, a munkahelyhez és egyetemi környezethez méltó kell, hogy legyen, amint az az Egyetem Chartájában részletesen ki van fejtve.

2. j) Az akadémiai közösség minden tagja kulturális identitásának biztosítása, valamint a kultúrák közötti párbeszéd elősegítése

A valódi kulturaközi párbeszéd ösztönzi a pozitív és együttműködésen alapuló kölcsönhatásokat, előmozdítja a kultúrák közötti megértést és tiszteletet, növeli a sokszínűséget, valamint a demokrácia, a szabadság és az emberi jogok iránti tiszteletet, továbbá az egyetemes és kultúraspecifikus értékekkel szembeni toleranciát. Mindennek előfeltétele a kulturális identitás megléte is.

Az eltérő kulturális háttérrel vagy világnézettel rendelkező személyek, csoportok és szervezetek közötti nyitott és tiszteletteljes eszmecsere vagy kölcsönhatás a kultúrák közötti párbeszéd előfeltétele.

Céljai a következők: az eltérő nézőpontok és gyakorlatok jobb megértésének kialakítása; a részvétel és a választási szabadság és képesség növelése; az egyenlőség erősítése és a kreatív folyamatok fokozása.

A diákok és a tanárok oktatási mobilitásának fejlesztése és a nemzetközi cserék egyéb formái jobban tehetik a világot, amelyben az emberek szabadon mozoghatnak és megtapasztalhatják a kultúrák közötti nyílt kölcsönhatást.

2. k) A hallgató legfőbb érdekének védelme

Az Egyetem legfontosabb feladatának az oktatást és nevelést tartja, mindezt a hallgatók, és tágabb értelemben véve, a társadalom és nemzeti közösségünk érdekében. Az Egyetem a hallgató számára a megfelelő körülményeket kívánja biztosítani a tudásbeli, lelki és szellemi gyarapodásához.

Az Egyetem megvédi és tiszteletben tartja a hallgató méltóságát és oktatáshoz való jogát. Lehetőséget kínál az őt érintő kérdésekhez való hozzászóláshoz, saját életútjának alakításához segítséget kínál és alternatívákat mutat fel, de a döntés joga a hallgatóé.

2. l) Becsület és tisztesség. Jóindulat és odafigyelés. Tisztelet és tolerancia

Az oktatási, kutatási, adminisztratív valamint a vezetői tevékenységük során az egyetem polgárainak becsületesen, tisztességgel kell viselkedniük, feladatuk ellátása során jóhiszeműséget kell tanúsítaniuk, jóindulat és odafigyelés, tisztelet és tolerancia jellemezze cselekedeteiket, mind a szavak hétköznapi, mind a szakma és akadémiai etika sajátos értelmében. Továbbá, a közösség tagjait megilleti a magánélethez való jog.

Az egyetemi közösség elutasít minden, korrupcióra, nepotizmusra vagy személyes kapcsolatokra épülő rendszert és folyamatot az intézmény belső életében és annak külső kapcsolatain terén.

Munkájuk során az egyetemi közösség tagjainak kerülniük kell minden, a különféle tisztségek halmozásából vagy személyes kapcsolatokból adódó összeférhetetlenséget, illetve azokat a helyzeteket, amelyek (az esetleges érintettség okán is), a korrekt problémamegoldást és az elfogulatlan döntéshozatalt kedvezőtlenül befolyásolhatják.



Az egyetem támogatja a nehéz helyzetben levő személlyel vagy csoporttal szemben tanúsított jóindulatú, gondoskodó magatartást. Ez nem mehet az objektivitás kárára, és nem vezethet részrehajláshoz.

Az intézmény az emberek sokrétű különbözőségének elfogadását, a megértést, tiszteletet és a toleranciát támogatja a megalázó, arrogáns, cinikus, diszkriminatív viselkedéssel szemben. Az egyetem életében sem a fölöttes-beosztott, sem pedig az oktató vagy adminisztratív alkalmazott-diák közötti kapcsolatokban nincs helye semmiféle üldözésnek (szellemi vagy fizikai fenyegetésnek, zaklatásnak, megalázásnak, névtelen levélnek stb.)

A tolerancia nem érdektelenséget jelent, sem a törvényt, az erkölcsi és etikai normákkal ellentétes megnyilvánulások elfogadását, hanem türelmet, megértést, és az ellentétek empatikus, az emberi méltóságot nem sértő kezelését.

A felvételi- vagy versenyvizsgák alkalmával szervezett interjúk során tilos személyes ügyekre vonatkozó, vallási, családi vagy más, szigorúan személyes jellegű kérdést feltenni, aminek nincs köze az ellátott feladathoz.

Az egyetem polgárai tanúsítsanak egymás irányában szolgálatkésztséget, tiszteletet, udvariasságot és korrektséget. A munkatársak, fölöttesek, beosztottak vagy diákok által szóban vagy írásban megfogalmazott problémákra a választ a legrövidebb időn belül, lehetőleg az illető anyanyelvén kell megfogalmazni.

Az egyetemi közösség tagjainak státusával összeférhetetlen bármilyen jogtalan előny (direkt vagy indirekt) felajánlása, igénylése vagy elfogadása. Ez a viselkedés, mely rendszerint törvénybe ütköző és büntetendő, az egyetemi etika súlyos megsértésének is minősül. Ezért az egyetemi közösség tagjai kötelesek elutasítani bármilyen ajándékot, juttatást vagy előnyt, amellyel jövőbeli döntéseiket befolyásolni próbálják. Kerülniük kell a megvesztegetésnek értelmezhető gesztusokat.

Senki nem igényelhet és nem fogadhat el anyagi vagy bármilyen más előnyt megkülönböztetett bánásmóddért cserébe.

Az egyetem vagyonának magáncélú hasznosítása etikai vétésnek minősülő cselekedet.

## 2. m) Lojalitás

Az egyetem polgárainak lojálisnak kell lenniük az Egyetemhez, és tartózkodniuk kell minden olyan megnyilvánulástól, amely az egyetem érdekeit és jó hírnevét sérti. A lojalitást és kollegialitást az erkölcsi normák kereteiben kell értelmezni. Az egyetem iránti lojalitás nem zárja ki az észlelt rendellenességekkel szembeni kritikus hozzáállást. Az egyetemi közösség minden tagjának joga és erkölcsi kötelessége, hogy javító szándékkal jelezze az észlelt hiányosságokat.

## 3. A szakmai etika szabályai

### 3.1. Az oktatási folyamat

Az egyetemi oktató elsődleges feladata az, hogy a hallgatókat hozzásegítse az általuk választott szakma ismereteinek, illetve az arra vonatkozó etikai értékek elsajátításához. Az ismeretek átadása, képességeik és készségeik fejlesztése mellett befolyásolja az egyetemi hallgató személyiségfejlődését, az életpályájára való felkészülését.

*A pedagógusok szakmai etikai normáinak betartásának alapfeltétele, hogy a pedagógusok alapvető szakmai jogai érvényesüljenek. Ezeknek szavatolása az Egyetemre hárul.*

Az egyetemi oktató teljes személyiségével részt vesz ebben a tevékenységben, példamutatásával és gesztusaival is befolyásolja tanítványai személyiségét. Emiatt rendkívül fontos, hogy az oktató szava és cselekedete összhangban legyen.

Az oktató, pályája során küzd az elszürkülés, az üres rutinból végzett munka ellen, önképzéssel gyarapítja, fejleszti hivatásához szükséges tudását, és napirenden van a legújabb szakmai felfedezésekkel és oktatásmódszertani újításokkal. Ezeknek az elhanyagolása etikai vétségnek minősül.

*Az Egyetem támogatja polgárait az önképzés terén, szakmai programokat, találkozási lehetőségeket biztosítva, valamint a minőség értékelése révén.*

Az oktató és az egyetemi hallgató közötti viszony mester-növendék kapcsolat is. Az ismeretek átadásán túl az oktatónak fel kell keltenie a hallgatóban az oktatott tantárgy iránti érdeklődést, illetve szakmai életút példát kell felmutatnia, azaz foglalkoznia kell a hallgató nevelésével. Támogatnia kell a hallgató kezdeményezéseit, és úgy kell irányítania őt, hogy az oktatott tantárgy kihívásaira maga találja meg a megoldást. Mivel egy személyben oktató és nevelő is, az egyetemi oktató fontos erénye, hogy elfogadó, segítőkész, lelkiismeretes, türelmes, megértő, ismeri és ellenőrzi önmagát, felelősségtudata hangsúlyos, és ugyanakkor nem él vissza a diák tiszteletével. Mint aki a jövő szakembereit készíti fel, döntőképes, határozott, rugalmas, nyíltan viszonyul másokhoz, tiszteli embertársait és az igazságot.

Az egyetemi polgárok, egymás közötti kommunikációjukban kerüljék a sértő, udvariatlan, lekicsinylő, fennsőbbes, tiszteletlen hangnemet, ami etikai vétségnek minősül.

Az útmutatást, magyarázatot világosan és higgadt hangnemben kell megfogalmazni.

A hallgatók értékelése során az oktató tiszteletteljes viselkedést tanúsít. A cinikus, lekicsinylő, gúnyos, megfélemlítő hozzáállás az egyetemi etika súlyos megsértését jelenti.

A vizsgáztató egyetemi oktatónak erkölcsi kötelessége a hallgatót érdemei szerint értékelni és, ha szükséges, az érdemjegyet megindokolni, valamint a feltett vizsgakérdésre a helyes választ vagy a megoldást meg kell mutatnia.

Az értékelési folyamat során az oktató őrizze meg az az értékelési folyamatok bizalmas jellegét; zárja ki a diszkriminációt az értékelési folyamatokból, legyen tárgyilagos. Az oktatásban, a tanulmányi teljesítmény és tudományos eredmények értékelése és minősítése során, az egyetemen érvényes szabályzatoknak (Tanulmányi és vizsgaszabályzat) és az adott tantárgyra megállapított értékelési kritériumoknak megfelelően kell eljárnia.

Az oktatónak kerülnie kell olyan hallgató értékelését, akivel kapcsolatban érdekellentét merülhet fel (rokon kapcsolatban vagy konfliktusban állnak, vagy akivel az egyetemen kívüli tevékenységek során szoros személyes kapcsolatba került).

Az oktatói státussal való visszaélés a hallgatókkal való kapcsolat során elfogadhatatlan.

Az Egyetemen belüli nézeteltérésekbe vagy érdekharcukba az oktatóknak tilos bevonniuk az egyetemi hallgatókat, a hallgatókra való bármiféle nyomásgyakorlás súlyos etikai vétségnek minősül.

Az egyetemi oktatói közösségek – tanszékek, kutatóközpontok, karok – közötti kapcsolatot a kölcsönös tisztelet, az eltérő vélemények elfogadása, a különbségek és a személyi szabadság tisztelete jellemzi.

Kollégáik értékelését az egyetemi oktatók objektív módon, az intézmény által elfogadott, a szakmai eredményeket és érdemeket figyelembe vevő kritériumrendszer alapján végzik.

Az egyetem polgárai ne éljenek vissza egymás idejével. Az előre megállapított időpontok és programok be nem tartása etikai vétségnek minősül.

Különleges esetekben az oktatóknak kötelessége részt venni bizonyos veszélyek elhárítására irányuló tevékenységekben, és nem késleltethetik vagy akadályozhatják a felmerült problémák megoldását.

Az egyetemi hallgatókra, mint az egyetem polgáira, a jelen kódexben megfogalmazott etikai elvek vonatkoznak.

A hallgatók az intézmény javait körültekintően, felelősséggel használják, anyagi- vagy erkölcsi károkozás nélkül. Az egyetem helyiségeinek és felszerelésének rendeltetéstől eltérő használata súlyos erkölcsi vétségnek minősül.

Szakmai tevékenységük során a hallgatók követik az egyetem értékeit, és tisztelettel viselkednek egymással és az egyetem személyzetével.

A hatékony idő-, humán erőforrás és infrastruktúra használat a szellemi fejlődésüket szolgálja.

A hallgatóknak a vizsgák során az akadémiai elvárások szerinti magatartást kell tanúsítaniuk (tilos pl. a hamis iratok használata, másolás, megvesztegetés, plágium).

A hallgató a tantárgyi tudásfelmérés során, illetve a tanulmányokat lezáró vizsga-folyamatban eredeti szakdolgozatot dolgozzon ki és mutasson be, tudományos dolgozatában tartsa tiszteletben a mások szerzői jogát.

Vizsgahelyzetben megállapítást nyert csalás esetén a Tanulmányi és vizsgaszabályzat előírásainak megfelelően kell eljárni.

Az alkalomhoz nem illő ruházat, ápolatlan külső, vulgáris, sértő nyelvezet és közönséges viselkedés ellentmond az Egyetem szellemiségének, és kerülendő úgy az intézményben, mind azon kívül.

Az oktató tudomása és beleegyezése nélkül a hallgatóknak tilos az oktatási foglalkozásokról (kurzusok, szemináriumok, gyakorlatok, záróvizsgák, vizsgák, kollokviumok, részleges számonkérések stb.) kép- és/vagy hanganyagot készíteni. Tilos az online tevékenység kép és/vagy hanganyagának rögzítése, külső személyekkel történő megosztása. Ugyanakkor tiltott és súlyos etikai vétségnek minősül – az oktatók tudomása és engedélye nélkül – az egyetemi foglalkozások kép- és/vagy hangfelvételének bármilyen módon történő másolása, módosítása, továbbítása vagy közzététele.

Az Egyetem volt hallgatói, az alumni társasági tagságuktól függetlenül, a szélesebb értelemben vett akadémiai közösség tagjai, ezért elvárt az alma mater-hez kapcsolódó szolidaritásuk. Konstruktív kritikájukkal és megoldási javaslataikkal, esetleg anyagi támogatásukkal hozzájárulhatnak az egyetem fejlődéséhez.

### 3.2. A kutatás és az eredmények közzététele

Az egyetem oktatója és kutatója, az Etikai keretkódexnek megfelelően, tevékenysége során az alábbiak szerint köteles eljárni:

- csak a saját kutatása valós eredményeit hozza nyilvánosságra;
- csak a saját munkája eredményeként nyert kísérleti adatokat, számítógépes számítások vagy adatszimulációk, illetve elemi számítások vagy deduktív levezetés útján nyert adatokat és eredményeket tegyen közzé;
- tartózkodjon minden olyan cselekedettől, amivel megnehezíti, akadályozza vagy ellehetetleníti mások oktatási vagy kutatási tevékenységét, az egyetemi kutatóhelyiségekhez való hozzáférés indokolatlan akadályozását, a mások oktatási vagy kutatási tevékenységét szolgáló kísérleti berendezések és felszerelések, dokumentumok, számítógépes programok, elektronikus adatbázisok, szerves, szervetlen- vagy élő anyagok megromlását, megsemmisítését vagy manipulálását is beleértve;
- tartsa tiszteletben az érdekelletté és összeférhetetlenségre vonatkozó jogi szabályozást,
- ne plagizáljon, jelöljön meg minden felhasznált forrást;
- kövesse az EKK-ban, valamint a jelen Etikai kódexben, illetve az Egyetem Kutatásetikai kódexében előírt, a tudományos etikára és szakmai magatartásra vonatkozó rendelkezéseket és eljárásokat;
- hajtsa végre az egyetemi Etikai Bizottság, a CNATDCU vagy, esetenként, a CNEMU által megállapított szankciókat;
- tartsa tiszteletben az embereken végzett kutatásokra és az állatokon végzett kísérletekre vonatkozó jogszabályt valamint a többi kutatóetikai előírást;
- a kutatási beszámolóban említse meg mindazokat, akik vele együtt részt vettek a kutatás vagy szellemi alkotás kidolgozásában, és ehhez beleegyezésüket is adták, hogy az ebből származó valamennyi jog megillessze őket.

### 3.3. Szellemi termékek eredetiségének szavatolása, tudományos kommunikáció

Az Etikai keretkódexnek megfelelően, a tudományos kommunikáció, az eredmények közzététele, terjesztése és népszerűsítése során a tudományos közösség minden tagja köteles:

- megszerezni az egyes személyek hozzájárulását ahhoz, hogy felvegye egy tudományos publikáció szerzőinek listájára;
- megszerezni a korábban nem publikált tudományos eredmények, hipotézisek, elméletek vagy módszerek közzétételéhez vagy terjesztéséhez valamennyi szerzőjének a hozzájárulását;
- ösztöndíj- vagy finanszírozási pályázatában, habilitációs, oktatói vagy kutatói állásokra benyújtott pályázatában pontos és valós információkat megadni;
- a kutatási eredmények szerzőjeként csak és kizárólag azokat a személyeket megjelölni, akik ténylegesen részt vettek annak a kidolgozásában, valamint szerzőként megemlíteni mindenkit, aki a kutatás kidolgozásában részt vett, és akinek az erre vonatkozó beleegyezését megszerezte;
- valamennyi felhasznált forrásanyagot megjelölni;
- az egyes támogatott kutatási projektek eredményeinek közlésekor a finanszírozási forrást megjelölni.

A szellemi tulajdonjog megsértése súlyos etikai vétség, és az érvényes jogszabályok is büntetik.

*A hallgatók szakdolgozatait, valamint az Egyetem tudományos szakfolyóirataiban közzétett publikációkat az Egyetem által rendelkezésre álló plágiumellenőrző szoftverrel elfogadásuk vagy közzétételük előtt, és a vonatkozó szabályzatoknak megfelelően, ellenőrizni kell.*

*Az egyetemi oktatásban a hallgatókat külön tantárgy keretében felkészítik a szellemi tulajdonjog és eredetiség fogalmoköréhez tartozó tudnivalókból, és a helyes gyakorlatot következetesen számonkérlik az egyetemi oktatás folyamatában.*

Valamilyen szellemi tulajdon teljes vagy részleteiben történő felhasználását a megfelelő módon kell hivatkozni, megnevezve a forrást (szerző/szerzők, a publikáció címe, kiadója, a kiadás éve). A forrásmegjelölés elmulasztásából vagy hiányos hivatkozásból félreértés származhat, ami szerzői jogot sérthet, ezért az egyetemi etikai szabályzat megszegését jelenti, továbbá hiányosságnak, valamint súlyosabb esetben vétségnek minősíthető.

A szellemi tulajdonjog megsértésének számít:

- szövegrészlet átvétele, a szerző nevének megemlítése nélkül;
- ötletnek, adatoknak, eredménynek, érvelésnek stb. hivatkozás nélkül történő átvétele,
- más szerzők gondolatainak, tudományos eredményeinek, hipotéziseinek, adatainak, (vizuális, auditív) ábrázolásainak, képleteinek, algoritmusainak, bizonyításainak, programszekvenciáinak stb. saját eredményként történő bemutatása
- más szerzők szellemi munkájának elsajátítása (fordítás, rendszerezés, táblázatok, ábrák stb.) és a nyilvánosság előtt, forrásmegjelölés nélkül történő bemutatása.

Ezért tehát annak, aki egy anyagot reprodukál, pontosan meg kell jelölnie a forrást, vagy egyértelműen ki kell jelentenie, hogy a bemutatott anyag nem a sajátja.

Nem minősül az etikai normák megsértésének az általános műveltség részét képező, illetve a köztudatba bevonult információk hivatkozás nélküli idézése, hiszen ezek tulajdonosa széles körben ismert, így nem képezi kétség tárgyát, és az érdem sem tulajdonítható illetéktelennek.

Ha az idéző személy világosan utal arra, hogy az idézet mástól származik, és ezzel egyértelműen jelzi, hogy nem ő a szellemi tulajdonos, nem vádolható sem a forrás illetéktelen felhasználásával, sem a szerzői jogok megsértésével, csupán pontatlansággal, hanyagsággal stb.

Bár a forrás megjelölése minden esetben kötelező, beleértve az egyetemi jegyzeteket, tankönyveket, illetve más didaktikai anyagokat is, hallgatólagosan feltételezhető, hogy a szerző az illető szakterület összegyűlt információit közli; emiatt ilyen esetekben több engedékenységgel kezelendő az idézés, más szerzők eredményeinek közlése, ezek felsorolása, összesítése stb., a forrás megnevezésével, a megszokott gyakorlat szerint. Ebben az esetben is szakmai elvárás, hogy a didaktikai anyag az oktató személyes hozzájárulását is tartalmazza, és ne pusztán más szerzők eredményeinek egyszerű összeollózása legyen.

Az előadások, szemináriumok, bemutatók alkalmával, ahol az írott anyag jellegzetes szimbólumai nem használatosak, az oktatónak nem szabad azt a benyomást keltenie a hallgatóságban, hogy saját, eredeti ötleteit mutatja be, ha az, amiről beszél, más szerző(k) eredménye. Ilyen esetben még elvétve sem szabad elhallgatni a forrást, sem sajátként bemutatni az illető eredményt, akkor sem, ha nem minden esetben lehet pontosan hivatkozni.

A szerző számára erkölcsi szempontból nem mentség az, ha a nem megfelelően jelölt forrásból származó eredmények mellett saját, eredeti eredményeit is tartalmazza a dolgozata.

A saját, korábban már tudományos dolgozatban publikált eredmény ismételt említése egy saját tankönyvben vagy oktatási segédanyagban, illetve annak más nyelven történő közlése nem vétség, ha a szerző munkájában erről említést tesz. A saját eredmény ismételt publikálása azonban az akadémiai integritás szempontjából vétségnek minősülhet, ha ez meg nem érdemelt eredmény elérése érdekében történik (pl. sikeres versenyvizsga vagy valamilyen kitüntetés megszerzése stb.). Az egyetemi hallgatóknak tilos saját dolgozataikat reprodukálniuk azért, hogy különböző vizsgákon jegyet vagy minősítést szerezhessenek. Ha ehhez még az is társul, hogy ugyanazzal a

dolgozattal további krediteket szereznek, a tett etikai vétségnek minősül, melyet az elért eredmény semmisnek nyilvánításával, az illető tevékenység megismétlésével büntetnek. Kivételt képez a tudományos diákköri konferencián bemutatott szakdolgozat, amely egyben záróvizsga dolgozatként is benyújtásra kerülhet.

Az egyetemi közösség tagjai – egyetemi hallgatók, kutatók, oktatók stb. – és azok, akik ezen státus elérésére törekednek, személyes erkölcsi felelősséggel tartoznak a szellemi tulajdon tisztelete és a jó gyakorlat alapelvei iránt. A jó gyakorlat ismeretének hiánya vagy elhanyagolása nem hozható fel mentséggként a szellemi tulajdonjog megsértése esetén.

Az egyetemi közösség tagjai együttesen és egyénekenként is kötelesek következetesen elutasítani a szerzői jogot sértő hozzáállást vagy eljárást, hiszen a szellemi tulajdon megsértése nem csupán a sértett, illetve sértő fél közötti személyes ügy, hanem közerkölcsi probléma, amely az intézmény jó hírét közvetlenül érinti.

Az egyetem által kiadott folyóiratokra és egyéb kiadványokra vonatkozó előírásokat a kiadói szabályzat tartalmazza. Valamely etikai vétség előfordulása esetén a kiadvány szerkesztői, a kiadó igazgatója vagy a szerkesztőbizottság tagjai haladéktalanul jelzik az esetet, és megtesznek minden szükséges intézkedést annak érdekében, hogy a szükséges erkölcsi jóvátétel megtörténjen. A folyóiratok következő számában plágiumra vonatkozó szövegrészt jelentetnek meg, amelyben egyértelműen elítélik a gesztust, és visszaállítják a szellemi tulajdonjogot. Minden esetben meg kell állapítani a felelősöket, és meg kell hozni a szükséges intézkedéseket a további hasonló vétségek elkerülésére. Az ilyen jellegű esetek eltitkolása vétségnek minősül.

A kutatásban részt vevő személyzetnek, tevékenysége során tiszteletben kell tartania a személyes- és az alkotói szabadságot, valamint támogatnia kell az eredeti ötleteket és az elért eredmények sérthetetlenségét. Minden lehetséges módon meg kell akadályoznia, hogy az alkotási folyamat alatt elért eredményeket mások eltulajdonítsák. Tudományos témák megvitatásához pozitív gondolkodással, konstruktív kritikával, valamint megértéssel és kollegiális támogatással is hozzájárulhat. A szakmai dolgozatok elkészítésekor megfelelően kell más szerzőket idéznie és rangsorolnia. Szakmai tevékenységében körültenkintően jár el, kerülnie kell a plágiumnak gyanúját is, az alaptalan vádak pedig határozottan, haladéktalanul meg kell cáfolnia.

A tudományos kutatásnak és publikációnak sajátos etikai szabályrendszerét, a kutatásetikát külön szabályzatban kell előírni, melyre nézve a jelen szabályzat általános elvei irányadóak.

#### **4. A vezető beosztású személyekre vonatkozó általános etikai szabályok**

Az Etikai keretkódexnek megfelelően, feladata ellátása során a vezető beosztású személynek, az etikai szabályoknak megfelelően kötelessége:

- betartani a közfelelősségre vonatkozó jogi szabályozást;
- tisztségére való hivatkozása árán ne kíséreljen meg beosztottja publikációjának szerzői listájára felkerülni;
- autoritása révén ne kíséreljen meg valamely beosztottja által vezetett vagy koordinált kutatási projektből illetéktelenül fizetéshez, díjazáshoz vagy egyéb anyagi előnyhöz jutni;
- az első két bekezdésben megjelölteket házasátársa, közeli (harmandrendig bezárólag értett) rokona vagy családtagja részére sem igényelheti;
- valamely egyetemi etikai jogsértés kivizsgálása során az egyetem Etikai Bizottságát munkájában ne akadályozza;
- kövesse az EKK-ban, valamint a jelen kódexben előírt, az egyetemi etikára vonatkozó rendelkezéseket és eljárásokat;

- szerezzen érvényt az egyetemi Etikai Bizottság, a CNATDCU vagy a CNEMU által megállapított szankcióknak.

Az egyetem vezetőinek kiemelkedő szakmai és vezetői kompetenciákkal kell bírniuk.

Döntéseit a vezető az Egyetem pillanatnyi és távlati érdekeit szem előtt tartva, felelőssége teljes tudatában hozza.

Az intézmény vezetőinek fokozott figyelemben kell beosztottjaikat és partnereiket részesíteniük. A legfőbb erkölcsi kötelességük az, hogy folyamatosan kövessék a beosztottaikra átruházott lényeges feladatok elvégzését. Tisztségüknél fogva kiemelten felelősek a szakmai feladatok elvégzéséhez szükséges körülmények megteremtéséért. Támogatniuk kell a csapatszellemet, és nem szabad megfélemlíteniük a jól elvégzett feladatok erkölcsi és anyagi elismeréséről sem.

A vezetőknek meg kell hallgatniuk beosztottaiknak az intézmény működéséről alkotott vagy egyes problémákkal kapcsolatos véleményét.

A vezető beosztású személyek megfontoltan, igazságosan, határozottan, a részrehajlásnak még a gyanúját is elkerülve jutalmaznak és szabnak ki büntetést.

A vezető beosztású személynek saját javára eldöntendő pénzügyi vagy egyéb vonatkozású döntési kérdésben tartózkodnia kell. Saját vagy közeli hozzátartozója, valamint közvetlen érdekeltégi körébe tartozó jogi személy részére nem gyakorolhatja egymagában az utalványozási vagy kötelezettségvállalási jogkört.

A vezető beosztású személyek bizalmasan kezelik a tisztségük folytán tudomásukra jutó személyes jellegű adatokat, és ezeket a beosztásukból való leköszönésük után is kötelesek titokban tartani. Súlyos etikai vétség a személyes információkkal a saját érdeknek megfelelő döntés vagy állásfoglalás eléréséért nyomásgyakorlás révén visszaélni.

A vezető beosztású személyeknek kerülniük kell, illetve meg kell akadályozniuk beosztottjaik lejáratását, saját vagy mások tevékenysége által.

Nem minősül hitelrontásnak a különféle tevékenységeknek vagy azok elmulasztásának objektív megállapítása.

## **5. Összeférhetlenségi helyzetek és érdekellentét**

Az Etikai keretkódex értelmében, az alábbi helyzetekben összeférhetlenség esete forog fenn:

- a rektori, rektorhelyettesi, dékáni, dékánhelyettesi, tanszékvezetői, illetve kutatás-fejlesztési, tervezési- vagy mikrotermelési egység vezetői tisztségének, egyetemi fiók/kihelyezett tagozat igazgatói tisztségének vagy egyetemi szenátus elnöki tisztségének a felsőoktatási törvény 131. cikk (2) bekezdésében felsorolt vezetői tisztségek valamelyikével történő egyidejű betöltése vagy gyakorlása;
- a rektori, rektorhelyettesi, dékáni, dékánhelyettesi, tanszékvezetői vagy fiók-/kihelyezett tagozat vezetői tisztségek valamelyikének a miniszteri, államtitkári, polgármesteri, alpolgármesteri vagy megyei tanácsi elnöki tisztségével való egyidejű betöltése vagy gyakorlása;
- valamely felsőoktatási intézmény utalványozásra jogosult tisztségviselője egy központi vagy helyi közintézmény utalványozásra jogosult tisztségével való egyidejű betöltése vagy gyakorlása.

Az Etikai keretkódex értelmében, az alábbi körülmények érdekellentétet eredményeznek:

- házastársak, legtöbb harmadfokig terjedő hozzátartozói vagy rokoni kapcsolatban álló személyek közötti közvetlen alá/fölérendeltségi, ellenőrzési, utasítási vagy intézményi értékelési jogkör gyakorlása;

- házastársukat, harmadik fokig értett rokonukat vagy hozzátartozójukat elbíráló doktori-, értékelő- vagy versenybizottságban való részvétel;
- a házastársi, legtöbb harmadfokú rokonai vagy hozzátartozói kapcsolatban álló személyeknek ugyanazon hivatalos bizottságban való részvétele;
- az Oktatási Minisztérium valamely bizottsági tagjának saját akadémiai közösségével összefüggő helyzet elbírálásában való részvétele.

Az összeférhetlenségi körülményt az érintettek 15 napon belül, akár valamely tisztségének felfüggesztése árán is, meg kell szüntetnie.

Az EKK 20. cikk a)-c) pontjában megjelölt valamely helyzetben érdekellentétbe került oktatónak/kutatónak az érintett megbízatása ellátását abba kell hagynia, és a közvetlen felettesét az összeférhetelenség előállításáról haladéktalanul tájékoztatnia kell. Ez utóbbinak a tudomásulvételtől számított három napon belül intézkednie kell a szóbanforgó eljárások pártatlanságának biztosításáért. Ebben a helyzetben érintett oktatót/kutatót, fölöttesének javaslatára, a feladat ellátásában egy, hasonlóan képzett és tapasztalt személlyel kell helyettesíteni.

Az EKK 20. cikk d) pontjában megjelölt érdekellentét fennállásának esetén az érintett személynek az érdekellentéttel kapcsolatos kérdésben tartózkodnia kell a bizottság döntéshozatalában való részvételtől. Ebben az esetben a tartózkodást a szavazás eredményének megállapításához nem veszik figyelembe.

Felsőoktatási törvény 131. cikk (2)-nek megfelelő vezetői beosztások:

- egyetemi szintű: rektor, rektorhelyettes, gazdasági főigazgató, gazdasági főigazgató helyettese;
- kari szintű: dékán, dékánhelyettes;
- tanszéki szintű: tanszékvezető, intézetigazgató;
- egyetemi doktori tanács igazgatója (rektorhelyettesi tisztségnek megfelelő);
- doktori iskola szintjén: a doktori iskola tanszékvezetői rangú igazgatója.

## **6. Etikai vétség megállapítása és intézkedés. Az Etikai Bizottság**

Etikai vétségnek minősül az Etikai keretkódexben, a szakmai szabályzatokban és a jelen szabályzatban megállapított normáktól való eltérés.

Elvárás az egyetem polgáraival szemben, hogy az egymással szemben elkövetett vétségeiket elismerjék, és az esetlegesen okozott erkölcsi sérelem miatt egymást megkövessék.

A felsőoktatási intézmény Etikai Bizottságának elsődleges feladata megelőzni és gondoskodni az etikátlan gyakorlatot meghonosító vagy etikátlannak minősíthető cselekedetek megszüntetéséről.

Az etikai vétséget az egyetem Etikai Bizottsága állapítja meg. A szankciót a rektor rendeletben hozza meg.

### **6.1. Az Etikai bizottság kinevezése, feladatai.**

Az Etikai Bizottság tagjait, a Vezetőtanács javaslatára, a Szenátus hagyja jóvá, kinevezésüket a rektor rendeletbe foglalja. A Vezetőtanács felhívásban hívja fel az akadémiai közösség tagjait az Etikai Bizottságba való jelentkezésre. Az érdekeltek írásban fordulhatnak a rektorhoz. A hallgatók küldötteit a Szenátus hallgatói képviselői választják meg.



Az egyetemi Etikai Bizottság a felsőoktatási intézmény bármely hivatalától, testületétől vagy tagjától függetlenül jár el. Tagjainak száma: 7, ebből 4 oktató (a négy kar képviselőjében), 1 adminisztratív dolgozó, 2 hallgató (a hallgatói önkormányzatok képviselőjében).

Az Etikai Bizottság mandátuma 4 év.

Három igazolatlan hiányzás esetén kezdeményezhető EB tag visszahívása és más tag kinevezése. Az egyetem vezetői nem lehetnek tagjai az Etikai Bizottságnak.

Az EB elnökét a tagok saját körükből választják.

Az EB keretein belül működik egy kutatásetikai albizottság, amelyik az egyetemen belül felmerülő kutatásetikai kérdésekkel foglalkozik. Az Albizottság, esetenként működésében a szakterületnek megfelelő, Szenátus által megválasztott póttaggokkal egészülhet ki. Az Albizottságot a Szenátus, a Kutatásetikai szabályzatnak megfelelő módszertan szerint jelöli ki.

Az Etikai Bizottság, az országos keretszabályzatnak megfelelő működési rendjét a Szenátus fogadja el.

Az Egyetem Etikai Bizottsága az alábbi feladatokat látja el:

- Megvizsgálja az etikai alapelveket megsértő cselekedetéről érkezett bejelentéseket, és megállapítja, hogy azok megfelelnek-e az alaki és tartalmi előírásoknak, és következőképpen foglalkozik velük, vagy hivatalból elutasítja azokat;
- Tevékenységében, a békés vitarendezés érdekében, a közhangulat helyreállításáért vagy a rendezett viták utókövetésében kikérheti elsősorban az egyetemen működő szakmai csoportok vagy pedig külső, független, konfliktuskezelésben jártas személyek segítségét;
- Hivatalból vagy bejelentés alapján megvizsgálja és megoldja az egyetemen észlelt etikai szabályszegéseket;
- Évente jelentést készít az Etikai kódex tiszteletben tartásáról. A jelentést az Egyetem Szenátusa elé terjeszti;
- Összegyűjti, megvizsgálja és regisztrálja azokat az etikai problémákat, amelyek az egyetem életében felmerülhetnek, és ezekről nyilvántartást vezet, amellyel nemcsak a bizottság, hanem a Szenátus döntéshozói tevékenységét is megkönnyíti;
- Hozzájárul az egyetem Etikai kódexének kidolgozásához és javításához, amelyet jóváhagyás céljából a Szenátus elé terjeszt;
- A Kutatásetikai szabályzatban foglaltak megvizsgálására szakmai albizottságok felállítását javasolja a Szenátusnak.
- Tanácsadással és felvilágosító tevékenységgel népszerűsíti az egyetem közösségén belül az etikus magatartás alapszabályait, segít értelmezésükben, valamint a felmerülő újdonságokról tájékoztatja a közösség tagjait;
- A felsőoktatási intézmények etikai bizottságának szervezési és működési keretszabályzatának megfelelően kidolgozza és jóváhagyásra a Szenátus elé terjeszti saját működési szabályzatát,
- Egyéb, a Felsőoktatási törvényben vagy az egyetem Chartájában megszabott feladatok.

Az Etikai Bizottság döntései és tevékenysége miatti jogi felelősség jogi személyként az egyetemet terheli.

## 6.2. Az etikai panasz megvizsgálása

Az etikai szabálysértések ügyét az Etikai Bizottság meghatározott eljárási rend szerint vizsgálja meg.

Bárki fordulhat panasszal az Egyetem Etikai Bizottságához. A panaszt írásban vagy online lehet az Egyetem titkárságán benyújtani. Minden panaszt iktatni kell, az iktatószámot a panaszosnak vissza kell igazolni az általa jelzett címre.

Az egyetemi Etikai Bizottsághoz beérkezett panaszokat előzetes befogadhatósági vizsgálatnak kell alávetni a jelen Etikai kódex előírásai szerint.

Tartalmi feltételként, a panasznak tartalmaznia kell az etikai szabályok megszegésének indoklását, konkrét példákkal, adatokkal és hivatkozásokkal alátámasztva, vonatkozó bizonyíték megjelölésével együtt.

Alaki feltételként, a panaszt névvel, aláírással és a panaszos alapadatainak, elérhetőségének megjelölésével lehet az Egyetem titkárságán benyújtani.

Ha a panasz nem felel meg a befogadhatósági feltételeknek, az Etikai Bizottság befogadhatatlanként elutasítja.

Az Etikai Bizottság a panaszos személyazonosságát bizalmasan kezeli.

A vizsgálat során a bepanaszolt érintett személyt az Etikai Bizottság elnöke írásban megidézi, az ülés tárgyának, helyének, napjának és időpontjának megjelölésével. Amennyiben a vizsgált személy az ülésen objektív, írásban megjelölt ok nélkül nem jelenik meg, az Etikai Bizottság folytatja a vizsgálódást a panasz megoldása érdekében.

Az Etikai Bizottság tagjai objektíven és pártatlanul vizsgálják a panaszt. Tilos a vizsgált személy vétkességére vonatkozóan véleményt nyilvánítani a köteleességszegés fennállását megállapító végleges határozat meghozatala előtt. A vizsgálódásról jelentés készül.

A doktori értekezésekre vonatkozó plágiummal kapcsolatos panaszokat a doktori cím vagy oklevél kiállításának időpontjában hatályos törvényes feltételek figyelembevételével vizsgálja az Etikai Bizottság, nincs joga a doktori értekezés tudományos tartalmát újraértékelni.

A kivizsgálás a panasz jóváhagyásáról vagy elutasításáról szóló, ténybeli és jogi indoklással ellátott határozat meghozatalával zárul. Az Etikai Bizottság a döntését a panasz iktatását követő 45 napon belül hozza meg.

Az Etikai Bizottság határozata közigazgatási okirat és tartalmaznia kell az érintett személy elmarasztalását kiváltó tényeket, cselekedeteket, a jogalapot, valamint az indoklást, amely alapján az Etikai Bizottság elutasította a panaszos által felhozott érveket.

A döntést az Etikai Bizottság megküldi a panaszosnak, illetve a bepanaszolt személynek.

A döntés a kézhezvételtől számított 30 napon belül megfellebbezhető esetenként az Egyetemi Címet, Okleveleket és Bizonyítványokat Igazoló Országos Bizottságnál (a továbbiakban: CNATDCU), az Egyetemi Management Országos Etikai Bizottságánál (a továbbiakban: CNEMU) vagy az Országos Tudományos Kutatási, Technológiai Fejlesztési és Innovációs Etikai Tanácsnál. A fellebbezési eljárásban hozott határozat bíróságon megtámadható.

Az Egyetem köteles az etikai döntést annak véglessé válását követő 30 napon belül végrehajtani.

### 6.3. Etikai szankciók

Az oktatókat, a segédtan személyzetet és kutatókat, a vezető beosztásban dolgozókat is beleértve, az egyetemi etikai szabályok megsértése miatt az alábbi szankciókkal és intézkedésekkel lehet sújtani:

- írásbeli figyelmeztetés;

- az egyetemi etikai szabályok megsértésével közzétett munkák visszavonásának és/vagy kijavításának elrendelése;
- a vezetői beosztásból történő menesztés;
- meghatározott időre szóló eltiltás a versenyztetett állami finanszírozáshoz való hozzáféréstől;
- oktatói vagy vezetői tisztségre kiírt versenyvizsgán való jelentkezőstől, illetve versenyvizsgabizottsági tagságtól egy és öt év közötti határozott időre történő eltiltás;
- munkabérének levonása;
- az alkalmazott állásából történő menesztése.

Az egyetemi hallgatókkal, doktoranduszokkal, posztdoktori kutatókkal vagy egyéb tanulókkal szemben, a vonatkozó egyetemi etikai szabályok megsértése miatt az alábbi szankciókat és intézkedéseket lehet elrendelni:

- írásbeli figyelmeztetés;
- az értékelés eredményének eltörlése;
- kizárás;
- bizonyos kedvezményektől és előnyöktől történő eltiltás (pályázási lehetőség, bentlakás, ösztöndíj stb.)
- egyéb szankciók és intézkedések.

A megállapított szankciókat az esettől függően a rektor rendeletben ülteti gyakorlatba, a megállapítástól számított 30 napon belül.

## **7. Megelőzés és konfliktuskezelés. Az áldozatok védelme**

Konfliktushelyzetben ajánlatos az önvizsgálat. Nézeteltérések rendezésekor lehetőleg az érintett felek próbáljanak megoldást találni a problémára. Fölöttes és alárendelt közötti konfliktus esetén a probléma megoldását vagy enyhítését a magasabb beosztásban levő félnek kell javasolnia. A nézeteltérésről nyíltan, objektíven érdemes tárgyalni. A felmerült konfliktus rendezésének elnapolása nem ajánlatos: gyors, igazságos, konstruktív jellegű kompromisszumra épülő megoldást kell keresni, amely mindkét fél számára kielégítő. Semmiképpen nem szabad azonban eltekinteni az etikai és erkölcsi normáktól.

Konfliktushelyzet feloldására ajánlatos alternatív vitarendezési módszerekben jártas közvetítőt (mediátor, facilitátor, keresztény egyházak lelkészei, választott bíró stb.) bevonni. A konfliktushelyzet feloldásán túl a kapcsolatok helyreállításán van a fő hangsúly.

Az Egyetem értékrendjére az egyetem polgárait rendszeresen emlékeztetni kell. Ezt a célt szolgálja alapokmányként az Etikai kódex, a hangadó és vezető személyek kiállása és példamutatása, a hallgatók nevelése és tájékoztatása. Az Etikai bizottság, feladatának megfelelően, megválaszolja a nyílt és feltételezhetően felmerülő kérdéseket, eligazít az szabályzat értelmezésében. Javaslatokat tesz a közösségi morál és összetartozási érzés megerősítésére.

Az Egyetem műszaki, informatikai és adminisztratív eszközökkel támogatja a tájékozott döntéshozatalt és az egyetem láthatóságát. Biztonságot nyújt tagjainak és támogatja őket az erkölcsös magatartás gyakorlásában.

A megelőzésben, vitarendezésben és helyreállításban a keresztény egyházak lelkigondozó tevékenysége mellett fontos szerephez juthat a resztoratív szemléletű konfliktuskezelés, melynek önkéntes szerveződésű munkacsoportjában az egyetem alkalmazottai tevékenykednek.

Megelőzési feladatot láthat el a resztoratív képzés szervezése az egyetem helyszínein, a vezetők bevonásával.

Bizonyos kialakult nézeteltéréseket a konfliktusban nem érintett, de a resztoratív szemléletben képzett munkatárs-facilitátor is tudja kezelni.

A hallgatók számára, a lehetőségek szerint, mentálhigiénés szakember segítségét kell biztosítani, aki az eligazodásban, a problémák felismerésében, személyes fejlődésükben hasznukra van. Fel kell a figyelmüket hívni arra, hogy milyen esetben forduljanak feltétlenül segítségért valamilyen, őket ért sérelem esetén, illetve, hogy milyen egyéb lehetőségeik vannak az Etikai bizottsághoz való folyamodás előtt/helyett.

*Az oktatók/alkalmazottak számára elérhető mentálhigiénés támogatás megelőzhet egyes a konfliktusokat, mivel azok nagyon gyakran a kimerülés, csalódottság, kiégés mentális háttere miatt válnak kezelhetetlenné.*

Diákok számára, az oktatási anyagban (pl. a Módszertani modulban Etika és deontológia tárgy bevezető moduljában) a kutatómódszertani téma bevezetőjeként ajánlott ismertetni az egyetem Etikai kódexének alapelveit, és a resztoratív konfliktuskezelésnek a szemléletmódját, a csoportépítés resztoratív eljárásait.

Amennyiben megállapítást nyer, hogy az egyetem valamely alkalmazottja a másikkal szemben etikai vétséget követett el, és a kettejük kapcsolának rendezése nem lehetséges, az utóbbi védelmében lehetőség szerint meg kell szüntetni kettejük közötti esetleges alá-fölérendeltségi viszonyt.

## **8. Záró rendelkezések**

Az egyetemi közösség minden tagjának kötelessége ismerni és követni az Etikai Kódex előírásait.

Az Etikai Kódexet rendszeresen felül kell vizsgálni, az utólagos módosításokat az egyetem Szenátusa hagyja jóvá.

## **9. Mellékletek**

Etikai Bizottság működési szabályzata, *miután a keretszabály megjelenik*

Hallgatói etikai szabályok – ezzel utólag *esetleg kiigazítani, miután megjelenik*

Kutatásetikai szabályzat – újraírni, *belefoglalni az eredetiségvizsgálatot is*

Kutatásetikai bizottság működési szabályzata- megírni

## Tartalomjegyzék

<b>1. A szabályzat célja és hatálya</b> .....	1
<b>2. Az egyetemi közösség értékrendje (etikai alapelvei) és kapcsolódó erkölcsi normái</b> .....	2
2. a) Akadémiai szabadság.....	3
2. b) Az emberi méltóság tisztelete. Igazságosság és méltányosság.....	4
2. c) A hátrányos megkülönböztetés (diszkrimináció) tilalma és az esélyegyenlőség. Pártatlanság és tárgyilagosság .....	5
2. d) Átláthatóság, közfelelősség (nyilvános elszámoltathatóság).....	5
2. e) Erkölcsi és szakmai feddhetetlenség.....	6
2. f) Az oktatásra vagy tudományos tevékenységre gyakorolt bármilyen befolyástól való függetlenség és a védelemhez való jog.....	6
2. h) Személyes szabadság.....	6
2. i) Erkölcsi, társadalmi és szakmai felelősség.....	7
2. j) Az akadémiai közösség minden tagja kulturális identitásának biztosítása, valamint a kultúrák közötti párbeszéd elősegítése.....	8
2. k) A hallgató legfőbb érdekének védelme .....	8
2. l) Becsület és tisztesség. Jóindulat és odafigyelés. Tisztelet és tolerancia .....	8
2. m) Lojalitás .....	9
<b>3. A szakmai etika szabályai</b> .....	9
3.1. Az oktatási folyamat .....	9
3.2. A kutatás és az eredmények közzététele .....	11
3.3. Szellemi termékek eredetiségének szavatolása, tudományos kommunikáció.....	12
<b>4. A vezető beosztású személyekre vonatkozó általános etikai szabályok</b> .....	14
<b>5. Összeférhetlenségi helyzetek és érdekellentét</b> .....	15
<b>6. Etikai vétség megállapítása és intézkedés. Az Etikai Bizottság</b> .....	16
6.1. Az Etikai bizottság kinevezése, feladatai .....	16
6.2. Az etikai panasz megvizsgálása .....	17
6.3. Etikai szankciók .....	18
<b>7. Megelőzés és konfliktuskezelés. Az áldozatok védelme</b> .....	19
<b>8. Záró rendelkezések</b> .....	20
<b>9. Mellékletek</b> .....	20